

ŞUBAT 2021

ÖDEMiŞ TİCARET ODASI PATATES SEKTÖR RAPORU

*Sektöre Dair İstatistikler ve
Önergeler*

ÖDEMiŞ TİCARET ODASI

Değerli Üyemiz,

Ödemiş Ticaret Odası olarak vizyonumuz gereği dış ticaret faaliyetlerinde üyelerimiz için teşvik edici olmak ve yol gösterici olmak öncelikli hedeflerimizdendir. Siz değerli üyelerimizin ürettiği mallar ve sektörler göz önünde bulundurularak, Odamızca çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Covid-19 nedeniyle geçirdiğimiz zor zamanların ülkemiz ve ekonomimiz için en az hasar verici şekilde geçmesi temennimizdir. Bizler de üyelerimizin ürettiği ürünlerin satış pazarlarını doğru analiz ederek, bu süreci en az hasarla atlatalarına adına yanlarındayız.

İhracata yönelik atılacak adımlarda Devlet teşviklerinden faydalanılabilir. T.C. Ticaret Bakanlığımızın oluşturduğu <https://kolaydestek.gov.tr/> adresinde, ihracat yaparken müşteri bulmaktan yurt dışında reklam vermeye, fuarlara katılmaktan müşterilerin için uygun kredi bulmaya kadar sayısız desteğin ayrıntıları bulunmaktadır. Bu bilgiler ışığında Odamızın da İhracat Destek Birimi hizmeti ile üyelerimizin doğru bilgiye ulaşmalarını sağlamaktayız.

Artan döviz kurları ve zaman zaman ülkemizde yaşanan ekonomik daralmalar nedeniyle müşteri portföyünde çeşitlilik oluşturmak, işletmemizin geleceği ve dış tehditlere karşı adeta sigorta niteliğindedir. Bilinmelidir ki ihracat, şirketimizi kurumsal ve yönetsel olarak geliştirdiği gibi global nitelikte işletme olmamızı da sağlayacaktır. Değişen ve gelişen ticari hayatın şartlarında gerisinde kalmamak adına önem arz etmektedir. İhracat yapılırken dikkat edilmesi gereken iki önemli konu vardır. Bunlardan birincisi gönderilen malın kalitesindeki tutarlılık, ikincisi ise ambalajlamada gönderilen ülkenin kriterlerine uygunluktur. Kalıcı ve sağlam temelli ihracat köprüleri oluşturabilmek için bu iki konu üzerinde hassasiyetle durulması gerekmektedir.

Giderek artan dünya nüfusu ve sınırlı tarım alanları düşünüldüğünde, birim alandan elde edilen ürünün miktarı ve daha çok insanın ihtiyacını karşılayabilir nitelikte olması bakımından patates bugün gıda güvencesi noktasında dünyanın önemseydiği bir üründür. Patates hem taze hem de tarıma hammadde sağlaması yönüyle de dünyadaki ekim alanını ve üretim alanını günden güne sağlamlaştıran bir ürün olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde de hemen hemen her bölgede üretilen patates ürününün dünya sektöründeki konumu, üretim ve tüketimleri, ithalat ve ihracatlarına yönelik bilgilerin yer aldığı sektör raporumuzu sizlere sunmaktayız.

Ülkemiz ve şirketlerimiz adına her geçen gün daha da önem arz eden ihracat potansiyelimizi arttırmak adına yaptığımız bu çalışmanın hayırlı olmasını diler, ihracatla ilgili bir zorlukla karşılaştığınızda her zaman yanınızda olduğumuzu bilmenizi isteriz.

Saygılarımla,

Ödemiş Ticaret Odası

Yönetim Kurulu Başkanı

Rıfat Eriş

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	3
KISALTMALAR	4
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	5
TABLolar LİSTESİ	6
GİRİŞ.....	7
1. Sektörün Genel Tanımı, Üretim ve Tüketime Dair İstatistikler.....	8
1.1. Dünyada Patates Üretimi ve Tüketimi	8
1.2. Türkiye’de Patates Üretimi ve Tüketimi	12
2. Sektöre Dair İthalat ve İhracat İstatistikleri	17
2.1. Sektöre Dair İthalat İstatistikleri.....	17
2.2. Sektöre Dair İhracat İstatistikleri.....	20
3. Türkiye’nin Sektörde Konumu, İthalat ve İhracat İstatistikleri	24
3.1. Türkiye’nin Sektörde Konumu	24
3.2. Türkiye’nin Sektöre Dair İthalat İstatistikleri	25
3.3. Türkiye’nin Sektöre Dair İhracat İstatistikleri ve Pazarları.....	27
3.4. Ege Bölgesi’nin İhracat İstatistikleri	32
4. Türkiye Patates Fiyatları, Girdi Partileri ve Devlet Destekleri	33
4.1. Türkiye Patates Fiyatları ve Girdi Pariteleri.....	33
4.2. Sektöre Dair Verilen Desteklemeler	34
5. Sektörel Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Genel Değerlendirme	36
KAYNAKLAR.....	38

KISALTMALAR

ITC: International Trade Center (Uluslararası Ticaret Merkezi)

EIB: Ege İhracatçı Birlikleri

FAO, FAOSTAT : Food and Agriculture Organization of the United Nations (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü)

GTIP: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu

TUİK : Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Dünya Patates Ekim Alanında Önde olan Ülkeler-1	9
Şekil 2. Dünya Patates Ekim Alanında Önde olan Ülkeler-2	9
Şekil 3. Dünya Patates Üretim Miktarı	10
Şekil 4. 2015-2019 Yılları Arasında Dünya Patates Üretim ve Verim Grafiği.....	11
Şekil 5. 2015-2019 Yılları Arasında Dünya’da Bölgelere Göre Patates Üretim Payı	11
Şekil 6. Türkiye Patates Üretim Haritası.....	12
Şekil 7. 2015-2019 Yılları Arasında Türkiye Patates Ekim Alanı ve Üretimi.....	14
Şekil 8. Taze ve Soğutulmuş Patatesin 2019 Yılı Dünya İthalat Pay Oranları (%)– (070190 GTIP Kodlu)	17
Şekil 9. Taze ve Soğutulmuş Patatesin 2019 Yılı Dünya İthalat Pay Oranları (%)– (070190 GTIP Kodlu)	18
Şekil 10. Tohumluk Patatesin 2019 Yılı Dünya İthalat Pay Oranları (%) – (070110 GTIP Kodlu).....	19
Şekil 11. Taze ve Soğutulmuş Patatesin 2019 Yılı Dünya İhracat Pay Oranları (%) – (070190 GTIP Kod)	20
Şekil 12. Taze ve Soğutulmuş Patatesin 2019 Yılı Dünya İhracat Pay Oranları (%) - (070190 GTIP Kod)	22
Şekil 13. Tohumluk Patatesin 2019 Yılı Dünya İhracat Pay Oranları (%) – (070110 GTIP Kodlu).....	23
Şekil 14. Son 4 yıllık Türkiye İthalat-İhracat Karşılaştırması	24
Şekil 15. Türkiye’nin 2019 Yılında Taze veya Soğutulmuş Patates İthalatı Yaptığı Ülkeler.....	25
Şekil 16. Türkiye’nin 2019 Yılında Tohumluk Patates İthalatı Yaptığı Ülkeler	26
Şekil 17. Türkiye’nin 2019 Yılında Taze veya Soğutulmuş Patates İhracatı Yaptığı Ülkeler (Ton).....	27
Şekil 18. 2019 Yılı Türkiye’nin İhracat Pazarındaki Ülkelerin Pay Oranları (%).....	28
Şekil 19. Türkiye’nin Taze veya Soğutulmuş Patateste Potansiyel İhracat Pazarları	29
Şekil 20. Türkiye’nin 2019 Yılında Tohumluk Patates İhracatı Yaptığı Ülkeler (Ton)	30
Şekil 21. Türkiye’nin Tohumluk Patateste Potansiyel İhracat Pazarları.....	31
Şekil 22. Türkiye Ortalama Patates Fiyatları (TL/kg).....	33
Şekil 23. Türkiye Patates Girdi Pariteleri.....	35

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. İllere Göre Türkiye Patates Ekim Alanları (ha)	13
Tablo 2. İllere Göre Türkiye Patates Üretimi (ton)	14
Tablo 3. Türkiye Patates Verimi (kg/da)	15
Tablo 4. Türkiye Patates Tüketimi	16
Tablo 5. İzmir İl'inin Son 5 Yılda İhracat Yaptığı Ülkeler (USD).....	32
Tablo 6. Tarımsal Destekler.....	34

GİRİŞ

Gittikçe artan dünya nüfusunun gıda güvencesinin sağlanmasında farklı kullanım ve yararlanma özellikleri ile patates önemli bir üründür. Hububattan sonra en fazla tüketilen besin maddesidir. Patates, her çeşit iklimde yetişmesiyle, geniş kullanım alanlarıyla, yüksek verim ve besin değeri bakımından önemli olmasıyla hemen hemen bütün dünya ülkeleri tarafından üretilmekte ve tüketilmektedir. Açlık ve yetersiz beslenme sorunlarının çözümüne de katkı sağlayacak önemli ürünlerden biridir. Dünya patates üretiminin yarısına yakın kısmı insan tüketiminde taze olarak değişik formlarda (fırında pişirme, haşlama, kızartma) yemeklik olarak tüketilmektedir. Geri kalan kısmı ise işlenmiş gıda ürünü (dondurulmuş parmak patates ve cips), hayvan yemi, endüstriyel nişasta ve tohumluk olarak kullanılmaktadır. Patatesin nişasta yönünden zengin olan kabukları ve işlendikten sonra kalan diğer değersiz atıklarından sıvılaştırılarak, etanol üretimi amacıyla yararlanılmaktadır. Ülkemizde üretilen patateslerin yaklaşık %55-60 'ı yemeklik olarak tüketilmekte, %11' i ise sanayilik olarak kullanılmaktadır.

Bu raporda patates sektörü ile ilgili dünya ithalatında ve ihracatındaki gelişimini, pazar hacmini , miktar ve/veya değer itibariyle artış veya azalış hızı ile birlikte hangi ülkelerin ithal-ihraç ettiğini ve Türkiye'nin dünya pazarındaki konumu hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmaktadır.

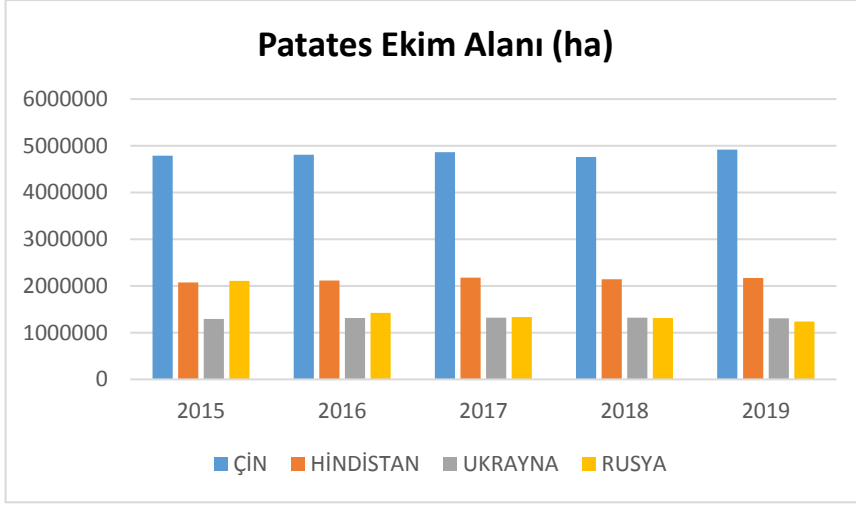
1. Sektörün Genel Tanımı, Üretim ve Tüketime Dair İstatistikler

Patates bitkisinin kökeninin Güney Amerika (Şili'den Meksika'ya kadar uzanan alan, Peru sahilleri ve And Dağları) olduğu kabul edilmektedir. Patates, bitkisel kaynaklı beslenmede tahıllardan sonra en büyük rolü oynamakta ve tahıllardan sonra en fazla tüketilen besin maddesi olarak kabul edilmektedir. Patates tarımına 18.yy'da başlandığı bilinmektedir. Birim alanda fazla verim alınması, besin değerinin yüksek oluşu, sindirimin kolay oluşu, kullanım alanının geniş olması ve her çeşit iklimde yetişmesi açısından, hemen hemen bütün dünya ülkeleri tarafından üretilmekte ve tüketilmektedir. Patatesin gıda sektörü dışında sanayi sektöründe de kullanımı yüz binlerce çiftçi ve işçiye doğrudan veya dolaylı istihdam yaratması ve uluslararası ticarete konu olması yönleriyle üretici ülkeler açısından oldukça önem arz eden bir ürün haline gelmesini sağlamıştır.

1.1. Dünyada Patates Üretimi ve Tüketimi

Dünya patates üretimi 2018 yılında 17,6 milyon ha alanda 368 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında ise patates üretimi 17,3 milyon ha alanda 370 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (*Kaynak, FAO*). Yıllar içinde ortalama ekim alanları aynı kalsa da, değişen iklim koşulları ile alınan verim değişkenlik göstermektedir. Ayrıca yıllar içinde teknolojinin gelişmesiyle de akıllı tarıma yönelim arttıkça, ekilen alandan alınan verimde de artış gözlenmektedir. Dünya patates üretiminde artan nüfus yoğunlukları düşünüldüğünde, ekilen alanlardan alınacak olan verim de bu nedenle önemli hale gelmiştir. Özellikle Çin ve Hindistan gibi nüfusları her geçen gün daha da artan ülkeler tarımsal alanda besin ihtiyacını karşılayabilmek için geniş alanlara ihtiyaç duymaktadır.

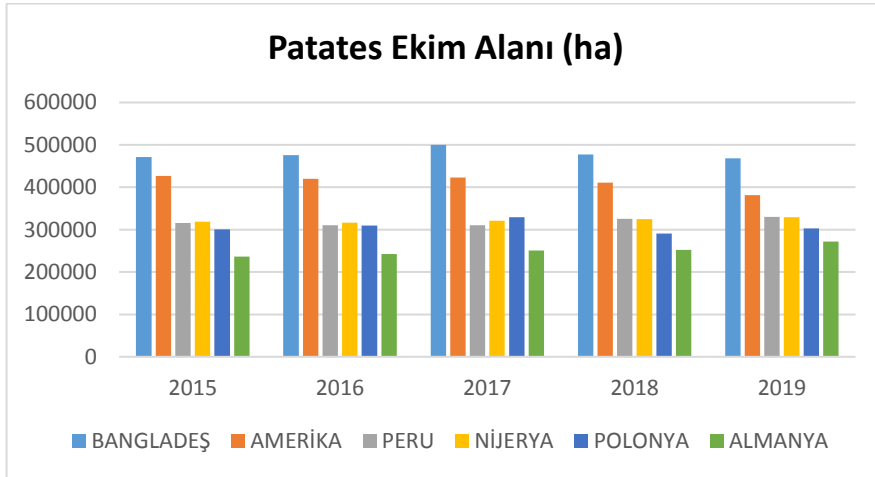
Şekil 1. Dünya Patates Ekim Alanında Önde olan Ülkeler-1

Kaynak: FAOSTAT, 2020

Dünya patates ekim alanlarında 2015-2019 yılları ortalamasına göre en çok ekim alanı olan ülke Çin, ikinci sırada Hindistan, üçüncü sırada Rusya ve dördüncü sırada Ukrayna yer almaktadır. Son 5 yılda dünya patates üretiminde söz sahibi olan ülkelerin Çin ve Hindistan olduğu görülmektedir.

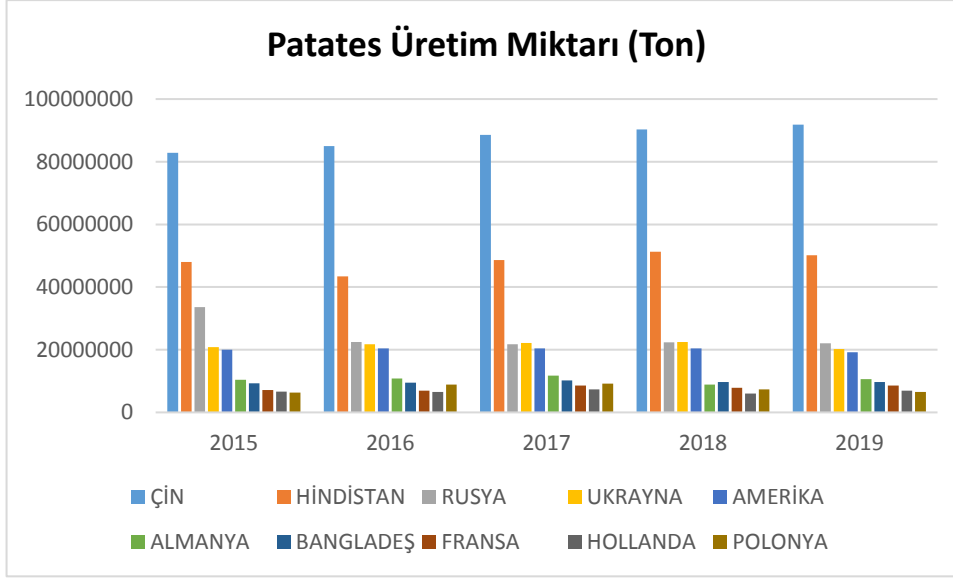
Şekil 2. Dünya Patates Ekim Alanında Önde olan Ülkeler-2

Kaynak: FAOSTAT, 2020

Dünya patates ekim alanında ilk dört ülkeden sonra sırası ile Bangladeş, Amerika, Peru, Nijerya, Polonya ve Almanya yer almaktadır.

Şekil 3. Dünya Patates Üretim Miktarı

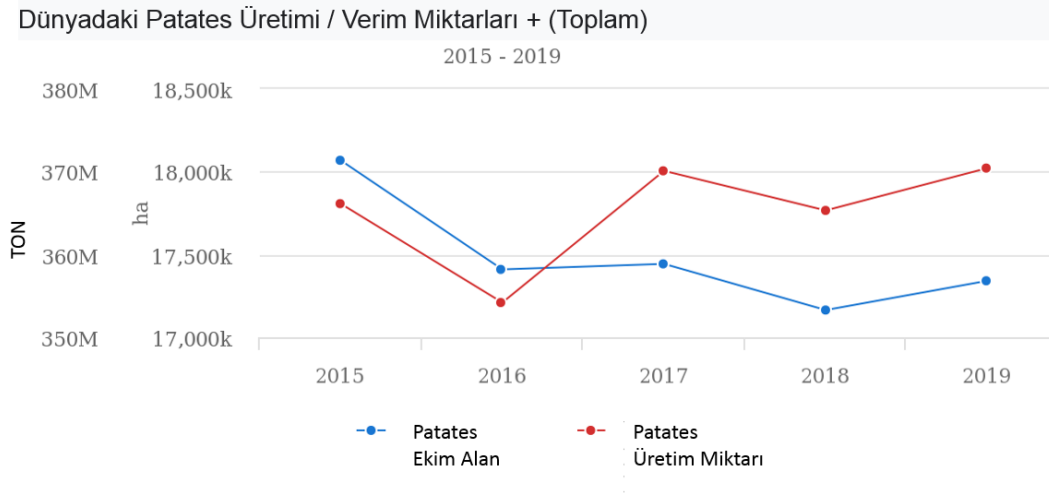

Kaynak: FAOSTAT, 2020

Dünya patates üretim miktarlarında 2015-2019 yılları ortalamasına göre en çok üretim yapan ülkelerin dünya üzerindeki payları şu şekildedir; %28'i Çin'de , %12 Hindistan'da, %7'si de Rusya'da, %6'sı Ukrayna'dadır. Bu dört ülke dünya patates üretiminin %53'ünü oluşturmaktadır. Çin, Hindistan, Rusya ve Ukrayna hem ekim alanları hem de üretimleri en çok olan ülkelerdir. Amerika, Almanya, Fransa ve Hollanda gibi ülkelerin ise ekim alanları az olmasına rağmen üretimde verimlilikleri fazladır. Patates üretiminde dünyada önde gelen ülkeler sırasıyla Çin, Hindistan, Rusya ve Ukrayna olurken, hektara verimin en yüksek olduğu ülkeler Almanya, Hollanda, Fransa, Türkiye, Hindistan, Çin ve Rusya' dır. Türkiye'nin hektara verimde Dünya'da ön sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Artan nüfus ve doğal kaynakların da giderek azaldığı düşünüldüğünde ekilen alanlardan yüksek verim alabilmek önemli hale gelmektedir. Bu nedenle teknolojinin tarımsal alanda kullanılarak akıllı tarıma yönelme, tarımsal verimliliği arttırmanın yanı sıra, toprak ve ürün yönetimi ile de kaynakların daha ekonomik kullanımı sağlanmakta ve çevreye verilen zararı da en aza indirmektedir.

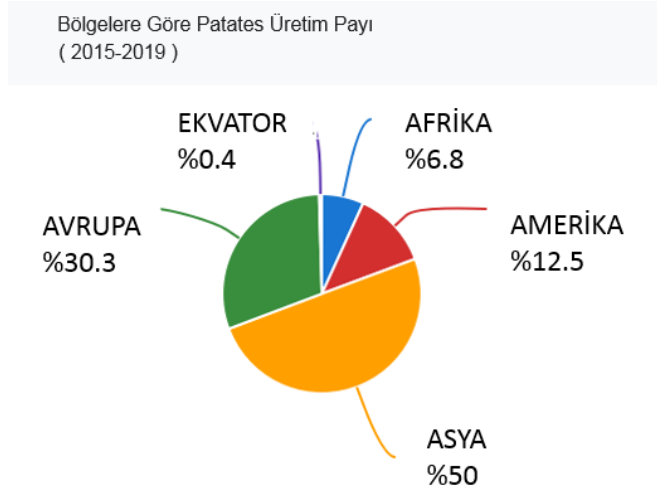
Şekil 4. 2015-2019 Yılları Arasında Dünya Patates Üretim ve Verim Grafiği

Kaynak: FAOSTAT, 2021

Yıllar içinde 2015 yılından 2016 yılına kadar dünya üzerindeki patates ekim alanı ve patates üretimi orantılı olarak düşmüştür. Sonraki yıllarda patates ekim alanlarında düşme yaşansa da çeşitli iklim koşullarına rağmen üretimde verimlilik sağlandığı için üretim miktarlarında artış gözlemlenmiştir. 2019 yılında dünyada patates üretimi toplam 17,340,986 ha alanda 370,436 ton olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 5. 2015-2019 Yılları Arasında Dünya’da Bölgelere Göre Patates Üretim Payı

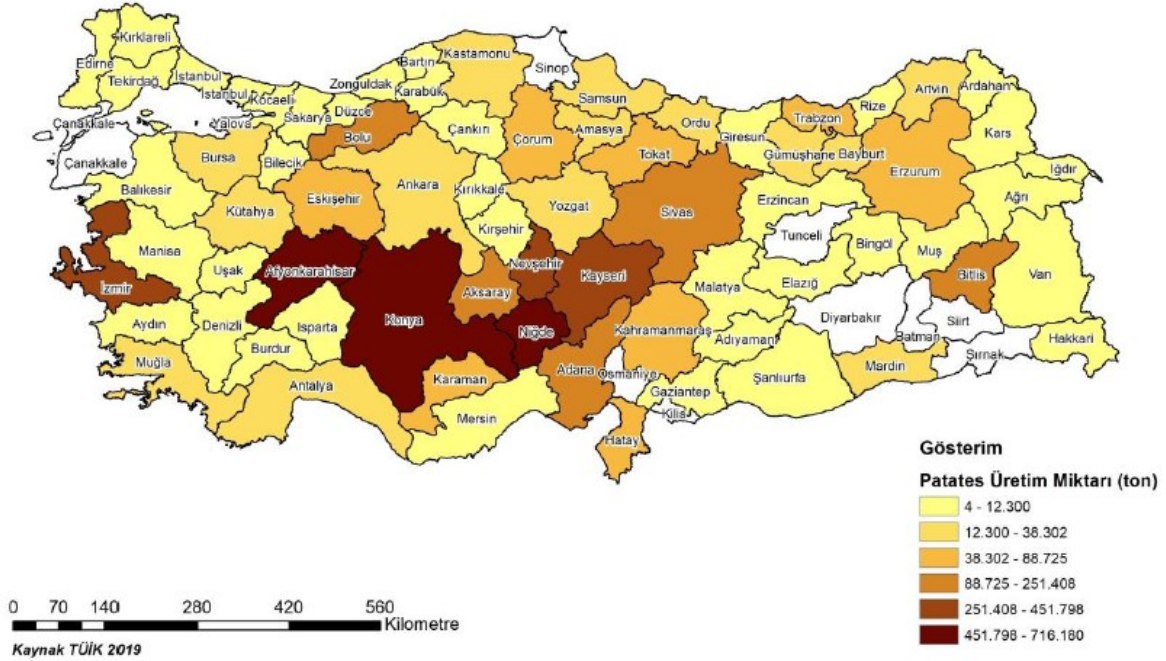
Kaynak: FAOSTAT, 2021

Dünya üzerindeki bölgelere bakıldığında en çok üretim ve tüketim Asya Kıtası’nda yapılmaktadır. Dünyada kişi başına patates tüketimi yıllık ortalama 32.6 kg civarındadır. Asya ve Okyanusya 24 kg, Kuzey Amerika 60 kg, Avrupa 88 kg, Latin Amerika 21 kg, Afrika 14 kg yıllık patates tüketmektedir.

1.2. Türkiye’de Patates Üretimi ve Tüketimi

Patates üretiminin tohumluk yumrular kullanılarak yapıldığı Türkiye’de, yıllık ortalama 200 bin ha alanda patates dikimi yapılmakta ve kaba bir hesapla yaklaşık 450-500 bin ton patates yumrusu tohumluk olarak kullanılmaktadır. Dünya patates ekim alanında Türkiye 24.sırada yer alırken üretimde 17.sırada yer almaktadır. Patates üretiminde önde gelen ülkelerle mukayese edildiğinde Türkiye’de patates veriminin bu ortalamanın üstünde olduğu görülmektedir. Dünya patates verimi ortalama 2.136 kg/da iken Türkiye’de 3.537 kg/da’dır.

Şekil 6. Türkiye Patates Üretim Haritası

Kaynak: TÜİK 2019

Türkiye’de hemen hemen her ilde patates üretimi yapılmaktadır. İklim ve coğrafik bölgeler dikkate alındığında, Türkiye’de patates üretim alanlarını iki grupta toplamamız mümkündür. Akdeniz, Ege ve Karadeniz bölgelerinde erkenci patates üretimi yapılmaktadır. Üretimin büyük bir kısmı Ege Bölgesi’nde İzmir’de, Akdeniz Bölgesinde ise Adana’da gerçekleşmektedir. Bu bölgelerde ayrıca ana ürün üretimi de yapılmaktadır. Orta ve Doğu Anadolu bölgelerinde ise daha çok ana ürün üretimleri yapılmaktadır.

Ana patates üretim merkezlerinin yakınlarında tohumluk teminine ulaşılabilmesi için genellikle yüksek yaylalar bulunmaktadır. İzmir çevresinde Bozdağ ve Gündalan yaylaları, Orta Anadolu’da Kayseri, Niğde ve Nevşehir’in yüksek rakımlı yerleri, Çukurova’da Toroslar, Antalya’da Korkuteli Yaylası; Bolu, Adapazarı ve Gerede’de Dörtdivan Yaylası, Erzurum Pasinler Ovası, Trabzon ve Kars Yaylaları bunlar arasında sayılabilmektedir.

Tablo 1. İllere Göre Türkiye Patates Ekim Alanları (ha)

İller	2015	2016	2017	2018	2019
Niğde	22.747	23.785	23.459	20.299	18.385
Konya	12.678	13.582	13.827	14.833	14.354
Afyonkarahisar	14.942	13.996	12.913	12.993	14.216
İzmir	11.467	10.497	11.167	9.380	11.210
Kayseri	7.701	8.493	9.111	10.003	11.084
Nevşehir	6.990	5.886	6.109	6.212	7.077
Adana	5.801	6.131	6.598	6.403	6.676
Sivas	7.670	6.943	6.023	5.920	5.850
Aksaray	6.943	6.685	5.835	5.530	5.625
Bolu	9.042	8.460	5.988	5.451	5.437
Diğer	47.898	40.425	41.856	38.913	40.983
Türkiye	153.879	144.884	142.884	135.937	140.897

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Patates Ürün Raporu 2020

2019 yılında Türkiye patates ekim alanlarında %13'lük paya sahip olan Niğde 18 bin ha ile birinci sırada yer alırken, Konya 14 bin 354 ha ile ikinci, Afyonkarahisar ise 14 bin 216 ha ile üçüncü sırada yer almaktadır. Patates ekim alanlarında 2015 yılına oranla 2019 yılında %8,4 civarında düşüş yaşanmıştır. Ekim alanlarında bu azalışın sebebi patates siğili (*Synchytrium endobioticum*) hastalığının artması ve yağışlardaki düzensizliktir (*T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Patates Ürün Raporu 2020*).

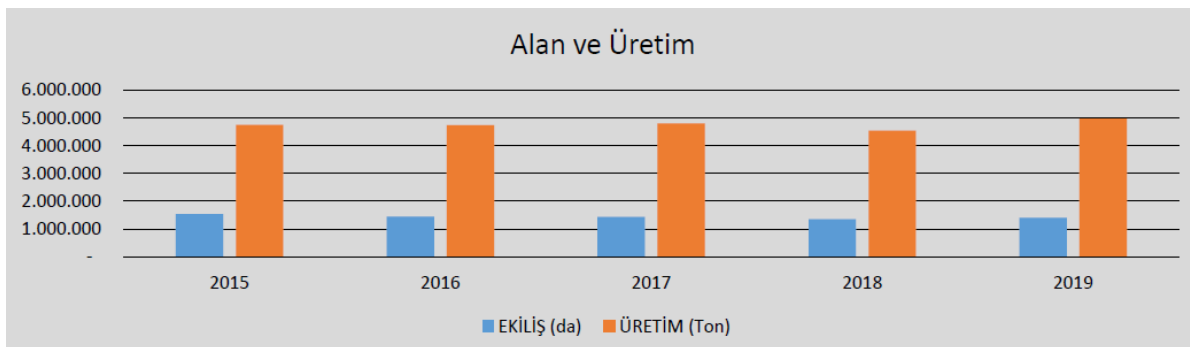
Tablo 2. İllere Göre Türkiye Patates Üretimi (ton)

İller	2015	2016	2017	2018	2019
Niğde	674.773	892.297	732.188	732.188	716.180
Konya	493.748	549.802	611.957	611.957	599.699
Afyonkarahisar	434.929	476.900	455.352	455.352	532.410
Kayseri	287.835	305.470	385.913	385.913	451.798
İzmir	407.745	367.706	330.143	330.143	390.481
Nevşehir	301.039	255.773	269.620	269.620	321.301
Adana	219.221	221.397	219.076	219.076	251.408
Aksaray	242.302	210.959	202.371	202.371	239.650
Diğer	1.222.751	1.103.180	1.023.600	1.023.600	1.105.530
Türkiye	4.760.000	4.750.000	4.800.000	4.550.000	4.979.724

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Patates Ürün Raporu 2020

Türkiye’de 2019 yılında yaklaşık 5 milyon tonluk patates üretilmiştir. Üretim ekim alanlarının azalması, fiyatlarda yaşanan dalgalanmalar, iklim koşulları gibi nedenlerden dolayı üretimde değişiklik göstermektedir. Üretimin, ekim alanında olduğu gibi Niğde 716 bin tonluk patates üretim ile birinci sırada yer alırken, Konya 600 bin ton ile ikinci, Afyonkarahisar ise 532 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. 2019 yılı Patates üretimi önceki yıla göre %9,4 oranında artmıştır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Patates Ürün Raporu 2020).

Şekil 7. 2015-2019 Yılları Arasında Türkiye Patates Ekim Alanı ve Üretimi

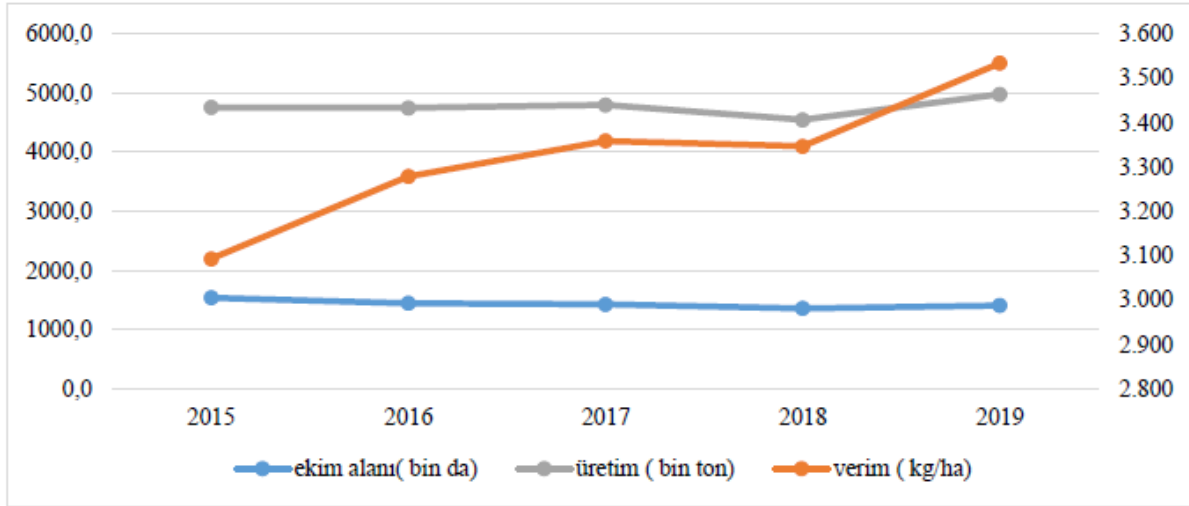
Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Ürün Masalları, Patates Bülteni Şubat 2020 Raporu

Niğde, Konya ve Afyonkarahisar patates üretiminde önemli üç il arasındadır. Bu üç il üretimin yaklaşık %37’sini, ekim alanlarının da %33’ünü oluşturmaktadır.

Tablo 3. Türkiye Patates Verimi (kg/da)

Yıllar	2015	2016	2017	2018	2019
Verim (kg/da)	3.093	3.279	3.359	3.347	3.534

Kaynak: TÜİK (28.09.2020)

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Patates Ürün Raporu 2020

Türkiye’de yıllar itibariyle patates üretimi ve ekim alanları karşılaştırıldığında, 2015 yılından 2019 yılına kadar birbirine paralellik gösterdiği ve değerlerinin bir önceki yıllara göre çok fazla değişkenlik göstermediği görülmektedir. Türkiye patates verimi ise 2015-2019 yılları arasında artış göstererek devam etmiştir. En çok verim artışını 2019 yılında %5,6 oranında gerçekleştirmiştir. 2019 yılında patates verimi en yüksek iller sırasıyla Amasya (4760 kg/da), Nevşehir (4540 kg/da) ve Mersin (4274 kg/da), olup Türkiye ortalamasının çok üzerindedir.

Türkiye patates üretimi 2000’li yıllara kadar önemli bir gelişme göstermiştir. Üretim 1999 yılında 6 milyon tona, ekilen alan 220 bin hektara kadar çıkmıştır. 2019 yılında 71 ilde yaklaşık 141 bin hektar alanda 4,98 milyon ton patates üretilmiştir. Yeterlilik derecesi %103,5 ve kişi başına tüketim 50,3 kg’dır (TÜİK, 2017/2018). 2020 yılı rekoltesi bir önceki yıla göre %4,4 artışla 5,2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Patates üretiminde 2020 yılı ürün rekoltesi TÜİK verilerine göre 5,2 milyon tonla geçen yılın üzerinde gerçekleşmiştir (TC. Tarım ve Orman Bakanlığı Ürün Masalları, Patates Bülteni Şubat 2020 Raporu)

Ödemiş İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden alınan rapora istinaden, Ödemiş ve çevresinde 2020 yılında birinci ekimde 60.000 bin dekar da 4000 kg/dekar verim alınmıştır ve 240.000 bin ton üretim olmuştur. İkinci patates ekiminde 50.000 bin dekar alanda 3000 kg/dekar verim olmuştur ve 150.000 bin ton üretim olmuştur.

Tablo 4. Türkiye Patates Tüketimi

Yıllar	2014	2015	2016	2017	2018
Tüketim (bin ton)	3.760	4.119	3.825	4.064	3.860
Kişi Başına Tüketim (kg)	48,4	52,3	47,9	50,3	47,1

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Patates Ürün Raporu 2020

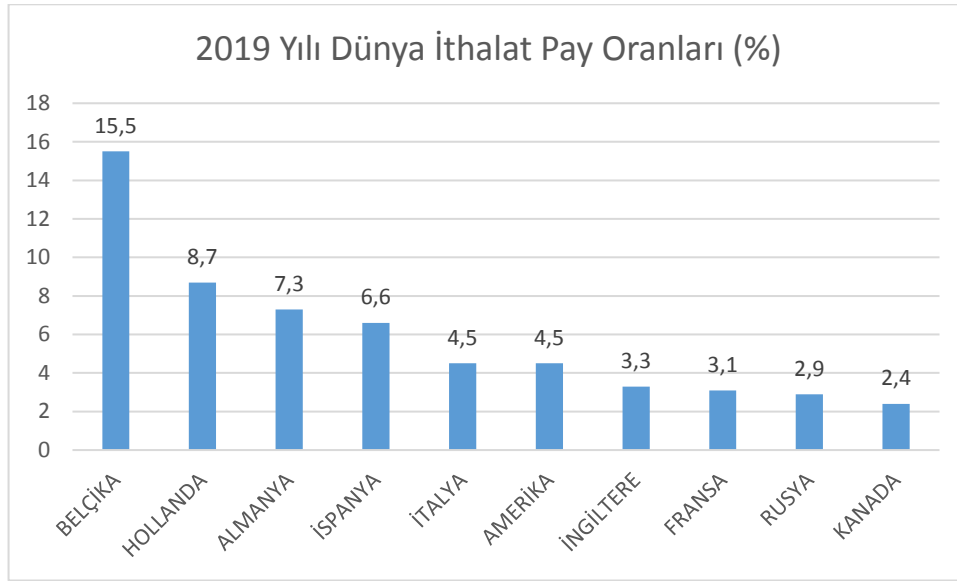
Son beş yılda patates tüketiminde dalgalanmalar gerçekleşmiş olup, 2018 yılı tüketimi 2014 yılına oranla %2,7 oranında artmış ve bir önceki yıla göre %5 oranında azalmıştır. Kişi başına tüketim ise 47-50 kg arasında değişim göstermiştir.

2. Sektöre Dair İthalat ve İhracat İstatistikleri

2.1. Sektöre Dair İthalat İstatistikleri

Dünya patates üretiminin önemli bir bölümü üretici ülkelerde tüketilmekte ancak küçük bir bölümü uluslararası ticarete konu olmaktadır. Dünyada patates ticareti ise en çok Avrupa Birliği ülkeleri arasında yapılmaktadır. 2019 yılı dünya istatistik verilerine göre toplam taze veya soğutulmuş patates ithalatı 13,716 milyon tonluk ithalat ile 4,299,595 bin USD değerindedir. (ITC).

Şekil 8. Taze ve Soğutulmuş Patatesin 2019 Yılı Dünya İthalat Pay Oranları (%)– (070190 GTIP Kodlu)

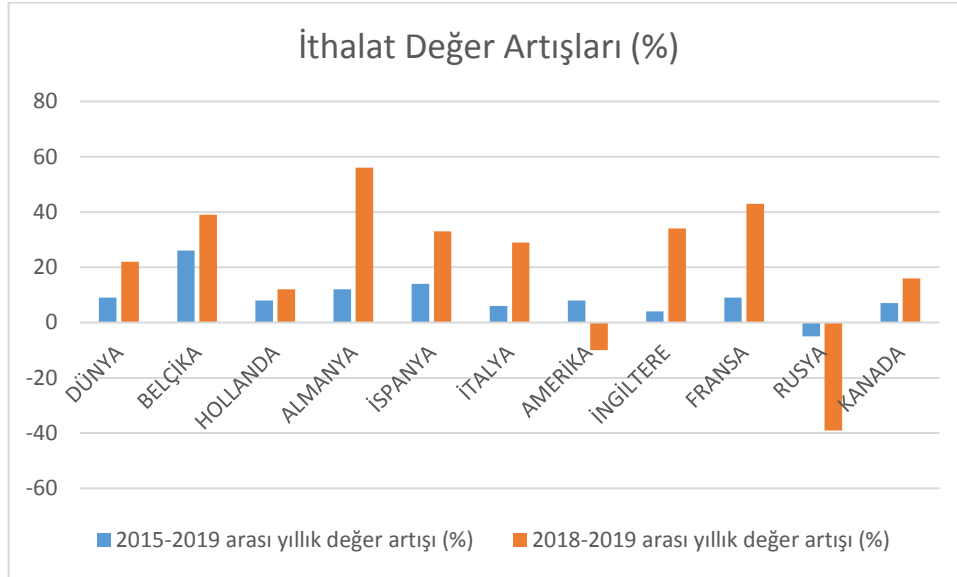

Kaynak: ITC, 2021

Patates üretiminde dünyada 30.sırada yer alan Belçika ile 20.sırada yer alan Hollanda yapmış oldukları ithalat ile dünyada ilk sıralarda yer almaktadır. 2019 Yılında 2,980 milyon tonluk patates ithalatı ile Belçika ilk sırada , Hollanda 1,720 milyon ton ile ikinci sırada yer alırken, Almanya ise 674,142 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Patates üretiminde dünyada üst sıralarda yer alan Amerika ve Rusya, fazla üretim yapmasına rağmen besin ihtiyacını karşılayabilmek için ithalat yaparak , dünya ithalat sıralamasında ilk onda yer almaktadır. Patates üretiminde ilk iki ülkeden biri olan Çin ve Hindistan gün geçtikçe artan kalabalık nüfusuna oranla dünya ithalat sıralamasında çok alt sıralarda yer almaktadır. Türkiye ise 2019 yılında yapmış olduğu taze veya soğutulmuş patatesten 64,039 bin tonluk ithalat ile dünya ithalat sıralamasında 27.sırada yer almaktadır ve dünyada ithalatta %0.7 lik paya sahiptir.

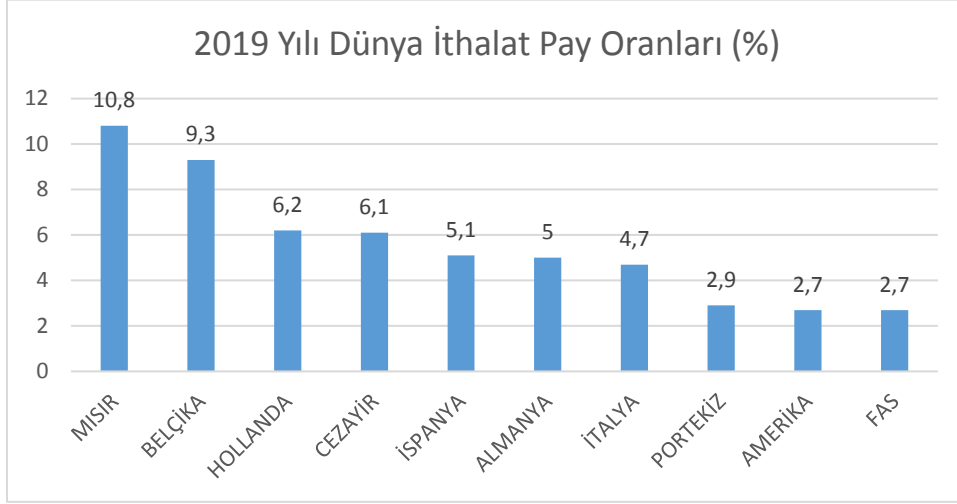
Şekil 9. Taze ve Soğutulmuş Patatesin 2019 Yılı Dünya İthalat Pay Oranları (%)-(070190 GTIP Kodlu)

Kaynak: ITC, 2021

Dünya’da yapılan ithalat değerlerinin son dört yıllık ve son bir yıllık artış ve azalışları incelendiğinde yıllar içinde hem dünya üzerinde hem de Avrupa Ülkelerinde ithalat artışı gözlenmektedir. Rusya’da ve Amerika gibi üretimleri fazla olan ülkelerin ise ithalatlarında azalış gözlemlenmektedir. Türkiye’nin ithalatı diğer ülkelere göre daha az olsa da son yıllarda neredeyse %50 gibi bir ithalat artışı gözlemlenmektedir.

Şekil 10. Tohumluk Patatesin 2019 Yılı Dünya İthalat Pay Oranları (%) – (070110 GTIP Kodlu)

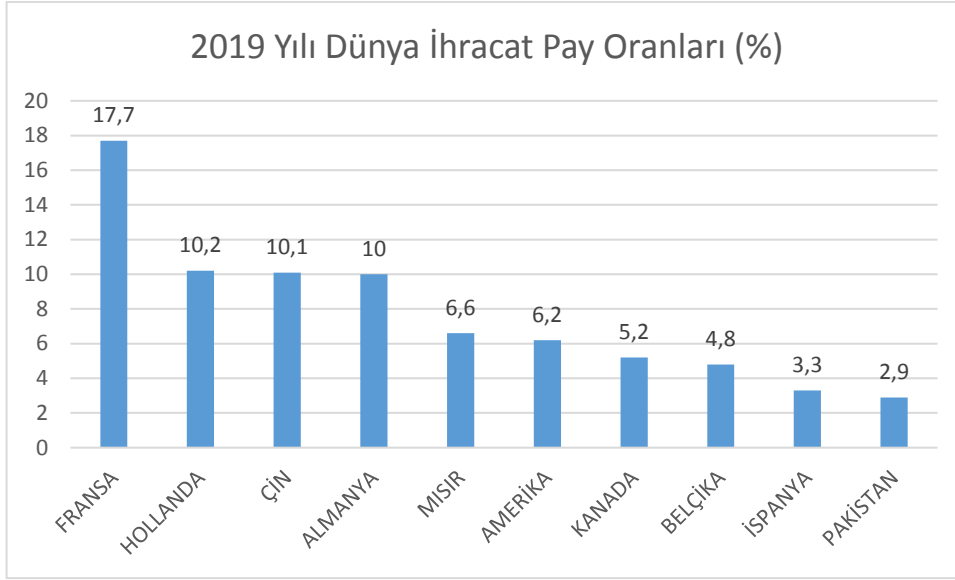
Kaynak: ITC, 2021

Dünya genelinde Tohumluk patatesin ithalatı , taze ve soğutulmuş patates ithalatına göre daha azdır. Tohumluk patates ithalatında Mısır, Belçika ve Hollanda ilk sıralarda yer almaktadır. Türkiye ise tohumluk patates ithalatında 20.sırada yer almaktadır..

2.2. Sektöre Dair İhracat İstatistikleri

2019 yılı dünya istatistik verilerine göre toplam patates ihracat değeri 3,912,397 bin USD ile toplam 12,150 milyon tonluk ihracat yapılmış olarak görülmektedir. (ITC).

Şekil 11. Taze ve Soğutulmuş Patatesin 2019 Yılı Dünya İhracat Pay Oranları (%) – (070190 GTIP Kod)

Kaynak: ITC, 2021

Patates üretimi fazla olan ülkelerin ihracatta en üst sıralarda yer alması beklenirken 2019 yılında Fransa 693,398 bin USD değerinde 2,096 milyon tonluk, Hollanda 397,714 bin USD değerinde 1,296 milyon tonluk ihracat gerçekleştirmiştir.

Hollanda tarım sektörü işgücünün %2 sini istihdam etmesine rağmen gıda işleme sanayisi ve ihracat için önemli miktarda üretim gerçekleştirmektedir. Hollanda yüzölçümü küçük bir ülke olmasına rağmen üretim sektörlerine göre, tarihsel ve coğrafi özelliklerine dayalı bir çeşitliliği vardır. Hollanda'nın ticaret yapısı, dünyanın en uygun fiyat ve kalitedeki üreticilerden tedarik ederek, üretimin düşük talebin yüksek olduğu Avrupa ülkelerine pazarlamak şeklindedir. Hollanda'ya ithal edilen ürünlerin büyük bir bölümü, hiçbir işleminden geçirilmeden veya basit bir işleminden geçirildikten sonra ihraç edilmektedir. Bu nedenle, Hollanda'nın başlıca ithal ve ihraç ürünleri incelendiğinde, aynı ürünlerin hem ithalat hem de

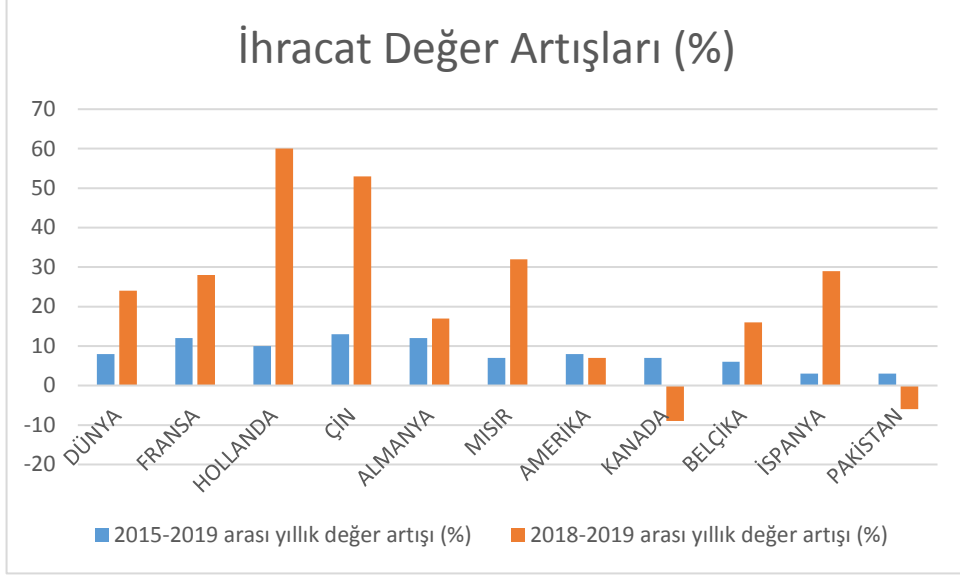
ihracatta başlıca ürünler arasında yer aldıkları ve değerlerinin ihracat lehine küçük farklarla birbirine yakın olduğu görülmektedir. Hollanda yoğun bir şekilde ihracatını AB ülkelerine yapıyorken son zamanlarda ihracat pazarlarını daha uzak pazarlara kaydırarak AB dışındaki ülkelere de ihracata başlamışlardır. Hollanda'nın ihracatına bakıldığında AB üyesi ülkelerin toplam ihracatın %70'ini oluşturduğu görülmektedir. Avrupa ülkeleri dışında Hollanda'nın en büyük dış ticaret ortağı ise ABD ve Çin'dir.

Dünya geneline bakıldığında ise en çok patates üreten ülkeler sırasıyla Çin, Hindistan, Rusya, Ukrayna ve Amerika Birleşik Devletleri olarak görülmektedir. Bu ülkelerin patates ihracatında ön sıralarda yer alamamasının en büyük nedenlerinden biri daha çok iç tüketime yönelik üretim yapmalarından kaynaklanmaktadır.

Mısır, Belçika, İspanya ve Pakistan gibi ülkelerin patates üretimleri de Türkiye ile birbirine yakın olmasına rağmen ihracatta Türkiye'nin ön sıralarında yer almaktadır. Türkiye'de iç piyasaya yeteri kadar patates üretilmesine rağmen, uygulanan tarım politikalarından, üretimdeki plansızlıktan, tarım piyasalarındaki fiyatların düzensiz ve değişken oluşundan dolayı çiftçiler çoğu zaman patates üretiminden kazanç sağlayamadıklarını dile getirerek ürünü tarlada bırakmakta ya da hayvanlara yem olarak kullanmaktadırlar. Bu gibi durumlar üretim olmasına rağmen ihracatın yeteri kadar yapılamamasına neden olabilmektedir.

Türkiye 2019 yılında yapmış olduğu 143.794 tonluk ihracat ile dünya ihracat sıralamasında 22.sırada yer almaktadır ve dünyada ihracatta %0.7 lik paya sahiptir. Türkiye dünya patates ithalat ve ihracatında aynı pay oranına sahiptir. İthalattan çok ihracat yapıyor olması ise Türkiye'nin ihracatçı konumunda yer almasını sağlamaktadır.

Şekil 12. Taze ve Soğutulmuş Patatesin 2019 Yılı Dünya İhracat Pay Oranları (%) - (070190 GTIP Kod)

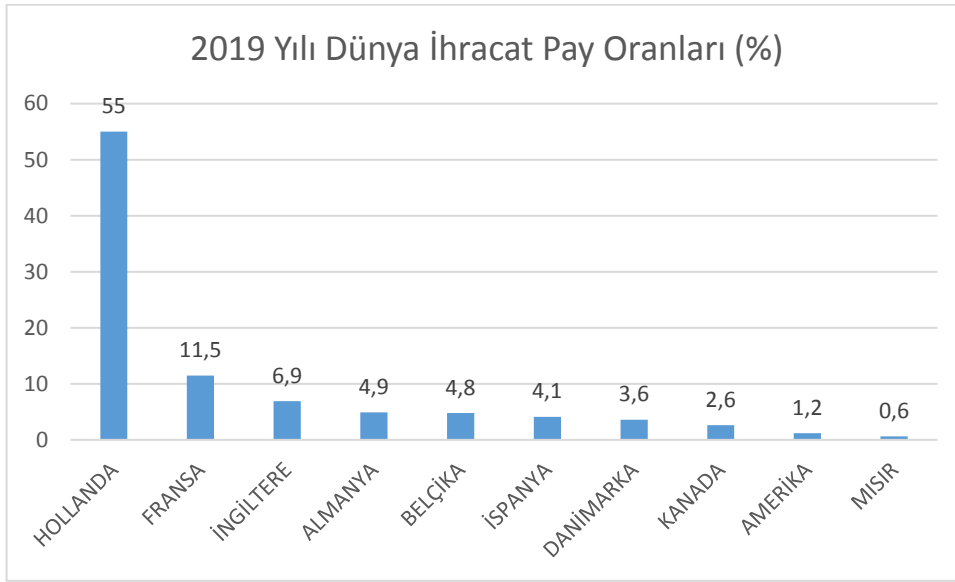

Kaynak: ITC, 2021

Dünya’da yapılan ihracat değerlerinin son dört yıllık ve son bir yıllık artış ve azalışları incelendiğinde yıllar içinde hem dünya üzerinde hem de Avrupa Ülkelerinde ihracat artışı gözlenmektedir. İthalat ve ihracat değerlerinin düzenli artışına, yıllar içinde artan nüfusun etkileri, değişen hava koşulları ile üretimlerin etkilenmesi ya da dönem dönem tarımsal ürünlerde gerçekleşen hastalıklar etken olmaktadır. Bu nedenle üretilen ürünler ülke içinde tüketilse de az miktarlarda da olsa ithalat ve ihracatları yapılmaktadır. Ürün miktarının yanı sıra satış fiyatları da ihracat değer artışlarını etkilemektedir. Son yıllarda özellikle Hollanda ve Çin ihracatta değer artışı sağlamıştır. Kanada ve Pakistan’da ise son yıllarda az da olsa ihracat değerinde düşme gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin patates ihracatında ise son yıllarda neredeyse %70 gibi bir artış gözlemlenmektedir. Türkiye'nin ihracatının yapılan ithalattan fazla olması ile Türkiye'nin ihracatçı konumunda yer aldığı söylenebilmektedir. Ancak Türkiye'nin tarımsal alanda yapılacak olan bazı desteklemelerle ve uygulamalarla ihracat payını daha da arttırabileceği de gözlenebilmektedir.

Şekil 13. Tohumluk Patatesin 2019 Yılı Dünya İhracat Pay Oranları (%) – (070110 GTIP Kodlu)

Kaynak: ITC, 2021

Dünya tohumluk patates ihracatının %55 ini Hollanda gerçekleştirmektedir. Fransa %11,5 lik oran ile ikinci sırada, İngiltere ise %6,9 luk oran ile üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye tohumluk patates ihracatında 35.sırada yer almaktadır. Tohumluk patatesin üretimi Türkiye'nin hemen hemen her ilinde yapılabilmektedir. İklimsel değişiklikler ve hastalıklar olmadığı sürece de üretildiği bölgelerde verimli ürün alınabilmektedir.

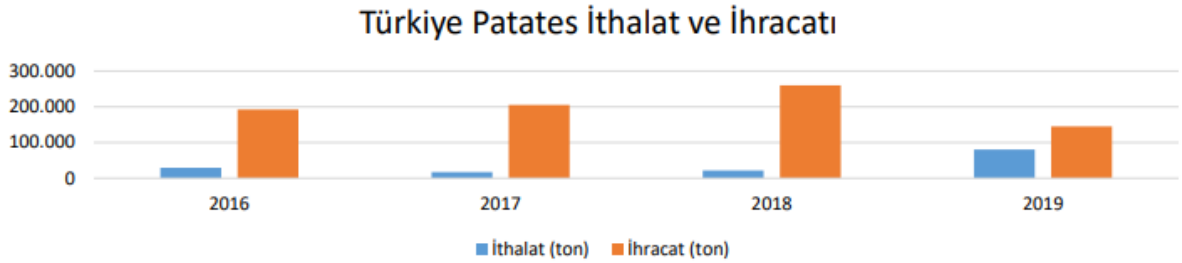
3. Türkiye'nin Sektörde Konumu, İthalat ve İhracat İstatistikleri

3.1. Türkiye'nin Sektörde Konumu

Türkiye tarım sektöründe bulunduğu konum itibari ve iklimi nedeniyle çeşitlilik göstermektedir. Üzerinde bulunduğu verimli topraklarda doğru ve planlı üretim yapıldığı takdirde bir çok üründe ihracatçı konumunda yer alması mümkündür.

Patates üretimi Türkiye'nin hemen hemen her ilinde yapılabilmektedir. İklimsel değişiklikler ve hastalıklar olmadığı sürece de üretildiği bölgelerde verimli ürün alınabilmektedir. Bu nedenle iç piyasaya yeterlilik sağladıktan sonra ihracatı yapılabilecek ürünler arasında yer almaktadır. Yıllar içinde Türkiye'nin ithalattan daha çok ihracat yapıyor olması da bu durumu desteklemektedir.

Şekil 14. Son 4 yıllık Türkiye İthalat-İhracat Karşılaştırması

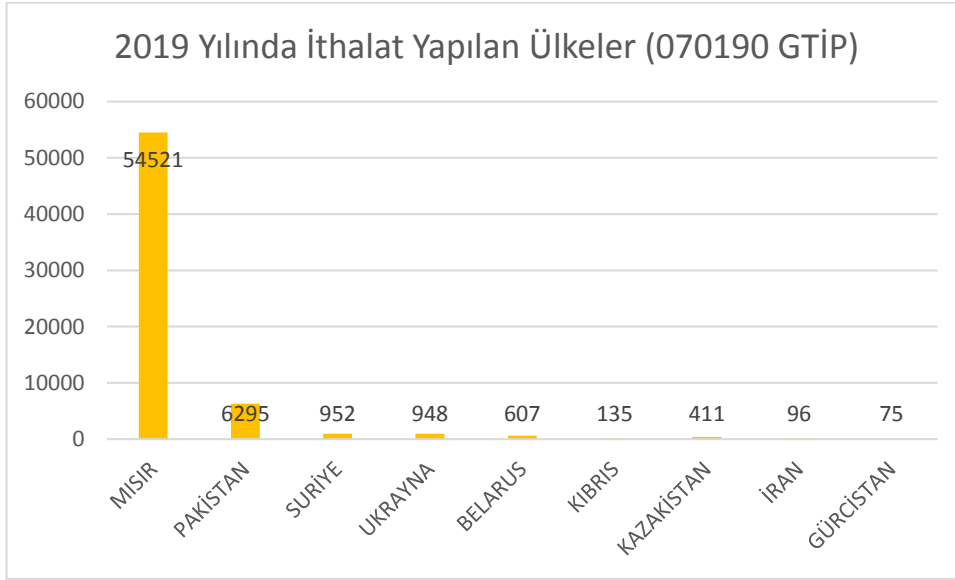
Kaynak: TC. Tarım ve Orman Bakanlığı Ürün Masalları, Patates Bülteni Şubat 2020 Raporu

Türkiye 2019 yılında taze patates ve tohumluk patates olmak üzere toplam 80.603 bin tonluk ithalat, 145 bin tonluk da ihracat gerçekleştirmiştir.

3.2. Türkiye'nin Sektöre Dair İthalat İstatistikleri

2019 yılında Türkiye'nin yaptığı patates ithalatının 64.039 ton ile %79'luk payını taze patates, 16.564 ton ile %21'lik payını tohumluk patates oluşturmaktadır. 2019 yılı TÜİK verileri patates ithalatına bakıldığında taze patatesin %72, tohumluk patatesin %27'lik bir paya sahip olduğu görülmektedir.

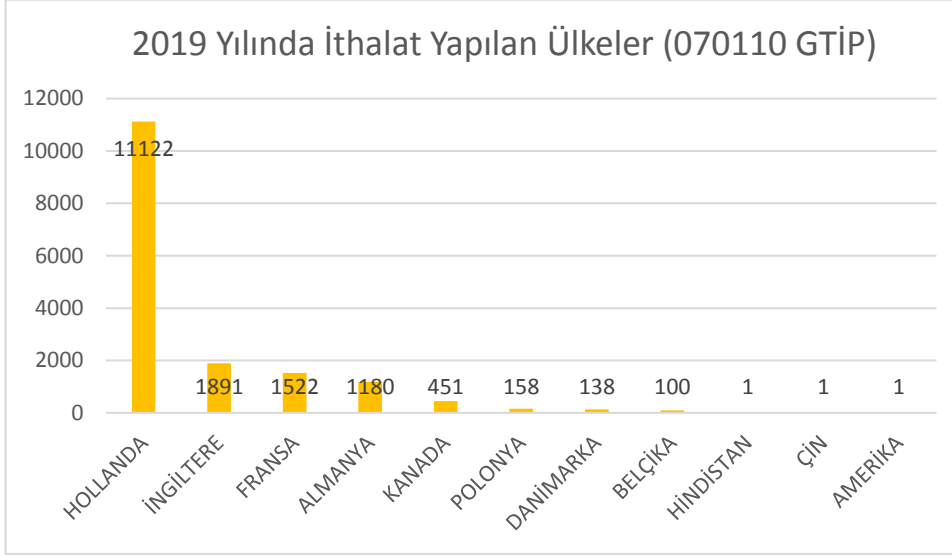
Şekil 15. Türkiye'nin 2019 Yılında Taze veya Soğutulmuş Patates İthalatı Yaptığı Ülkeler

Kaynak: ITC, 2021

Türkiye bir önceki yıllara göre taze veya soğutulmuş patatesten en çok ithalatını 2019 yılında gerçekleştirmiştir ve dokuz farklı ülkeden ithalat yapmıştır. 54.521 bin ton ile ithalatının %85 ini Mısır'dan gerçekleştirmiştir. Pakistan ise 6295 tonluk patates ithalatı ile Türkiye'nin ithalat yaptığı ülkeler arasında ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'nin ithalat yaptığı diğer ülkeler de konum olarak yakın komşu ülkelerdir. 2019 yılında Türkiye'nin diğer yıllara göre daha fazla ithalat yapmasının nedeni, patates siğil hastalığının artması ve fiyat dalgalanmaları sonucunda gümrük vergisinin sıfırlanmasıdır.

Şekil 16. Türkiye'nin 2019 Yılında Tohumluk Patates İthalatı Yaptığı Ülkeler

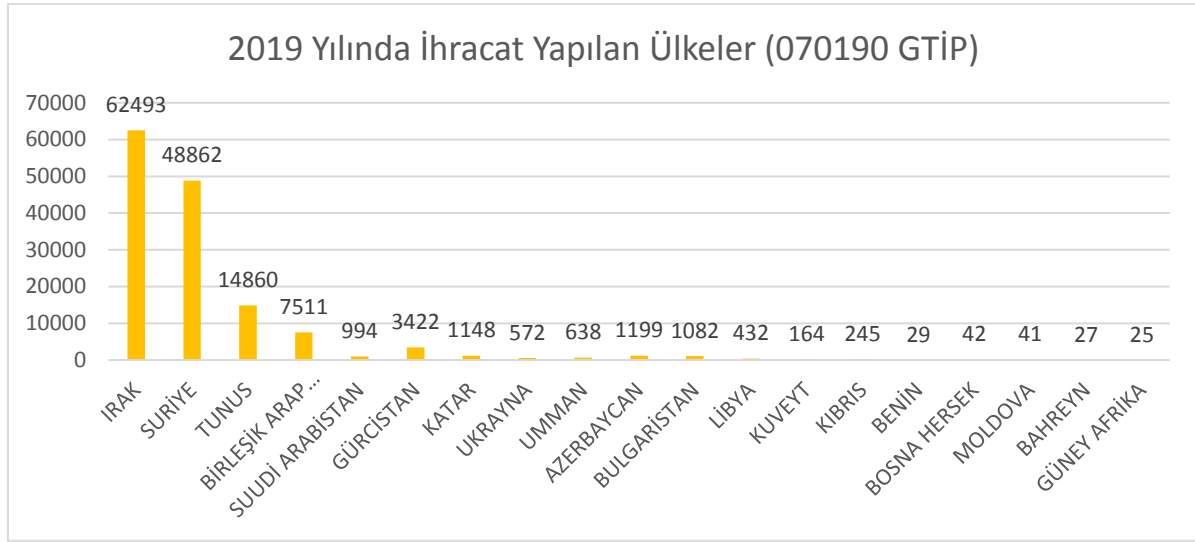
Kaynak: ITC, 2021

Türkiye bir önceki yıllara göre tohumluk patatesten de en çok ithalatını 2019 yılında gerçekleştirmiştir ve onbir farklı ülkeden ithalat yapmıştır. En çok ithalatını Hollanda'dan 11.122 bin tonluk tohumluk patates olarak gerçekleştirmiştir. Diğer ithalatlarını ise ihracatta ve üretimde üst sıralarda yer alan ülkelerden gerçekleştirmiştir.

3.3. Türkiye'nin Sektöre Dair İhracat İstatistikleri ve Pazarları

Türkiye taze veya soğutulmuş patates ihracatında dünya ihracatının % 0,7'sini temsil etmekte ve dünya ihracat sıralamasında 22.sırada yer almaktadır. Türkiye'nin 2019 yılında patates ihracatı, bir önceki yıla göre %41,7 azalmıştır. Türkiye 2019 yılında taze veya soğutulmuş patateste (070190 GTİP kodlu) ihracatını 143,794 bin ton ile 19 ülkeye gerçekleştirmiştir.

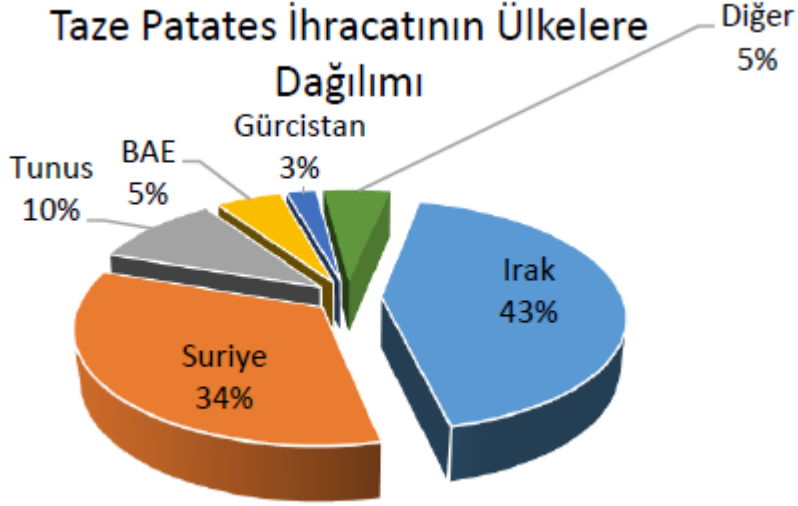
Şekil 17. Türkiye'nin 2019 Yılında Taze veya Soğutulmuş Patates İhracatı Yaptığı Ülkeler (Ton)

Kaynak: ITC, 2021

Türkiye'nin patates ihracatını daha çok yakın komşu ülkelerle yaptığı görülmektedir. 2019 yılı ihracat verilerine göre Türkiye'nin patates ihracatında 62.493 bin ton ile ilk sırada Irak yer almaktadır. Suriye 48.862 bin ton ile ikinci sırada, Tunus 14.860 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye, Irak ve Suriye'ye tahmin edilen potansiyelin üzerinde bir ihracat gerçekleştirmiştir.

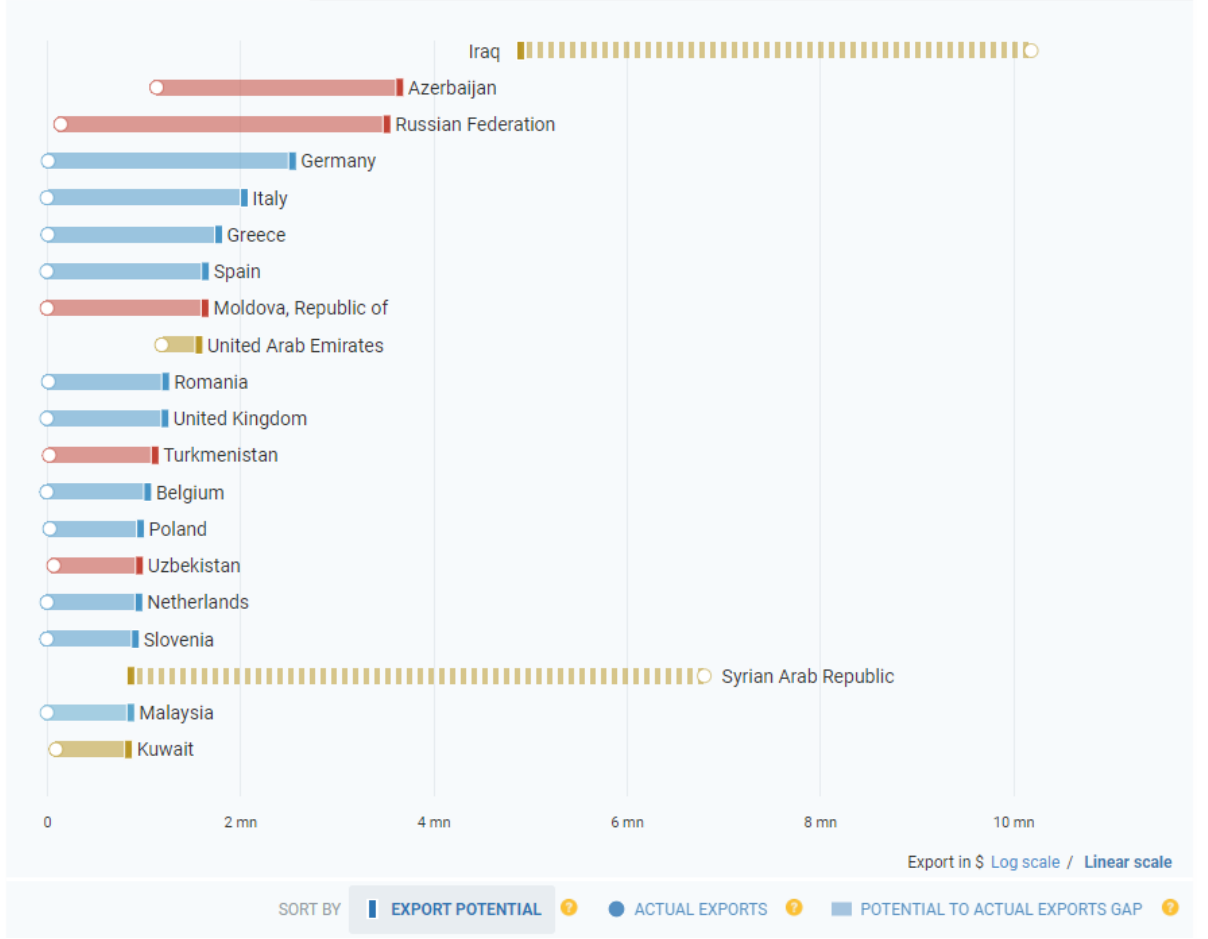
Şekil 18. 2019 Yılı Türkiye'nin İhracat Pazarındaki Ülkelerin Pay Oranları (%)

Kaynak: TC. Tarım ve Orman Bakanlığı Ürün Masalları, Patates Bülteni Şubat 2020 Raporu

Türkiye'nin taze patates ihracatının ülkelere göre dağılımları yukarıdaki şekilde gibidir. Irak, Türkiye ihracatında %43 lük, Suriye %34 lük paya sahiptir. Tunus ise %10 luk pay ile üçüncü sıradadır. Birleşik Arap Emirlikleri %5, Gürcistan %3 lük ihracat payına sahiptir.

Şekil 19. Türkiye'nin Taze veya Soğutulmuş Patatesteki Potansiyel İhracat Pazarları

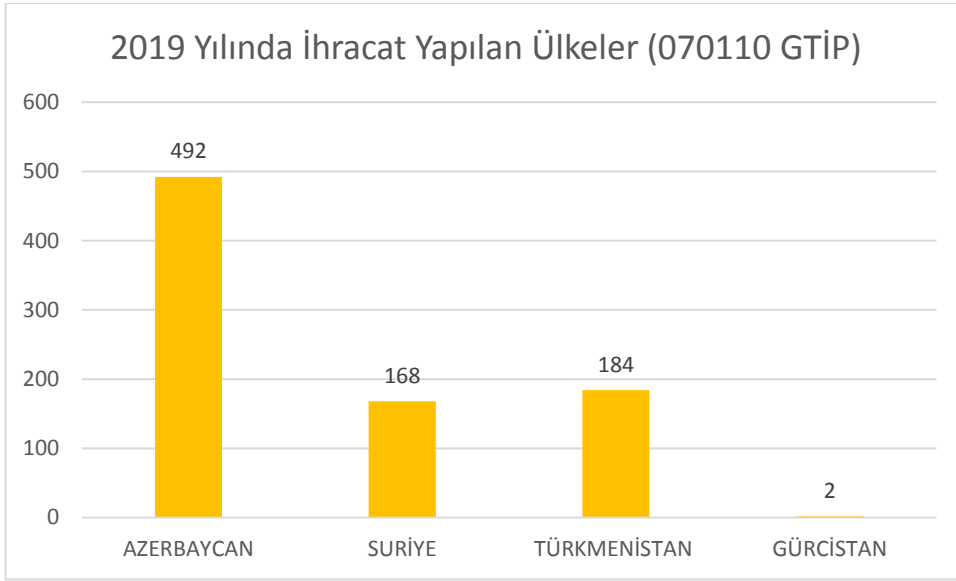

Kaynak: ITC, Export Potential Map, 2021

Türkiye son yıllarda taze veya soğutulmuş patates ihracatını en çok Irak, Suriye ve Tunus ülkelerine gerçekleştirirse de, en büyük potansiyeli olan pazarları Irak, Azerbaycan ve Rusya Federasyonu'dur.

Türkiye tohumluk patates ihracatında ise dünya ihracat sıralamasında 35.sırada yer almaktadır. Türkiye 2019 yılında tohumluk patateste (070110 GTİP kodlu) ihracatını 846 ton ile 4 ülkeye gerçekleştirmiştir.

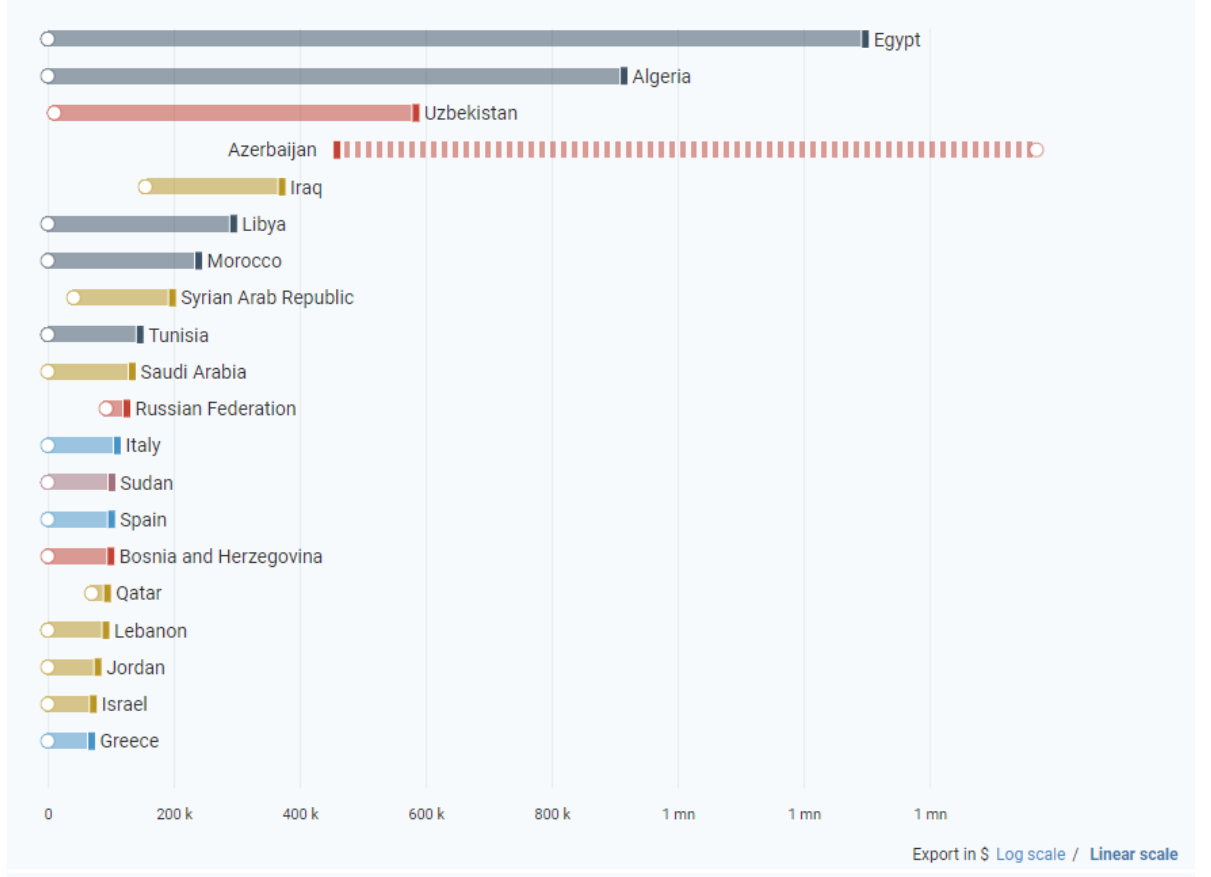
Şekil 20. Türkiye'nin 2019 Yılında Tohumluk Patates İhracatı Yaptığı Ülkeler (Ton)

Kaynak: ITC, 2021

Türkiye'nin tohumluk patates ihracatında 492 tonluk ihracat ile Azerbaycan ilk sırada yer almaktadır. Suriye 168 ton ile ikinci sırada, Türkmenistan 184 ton ile üçüncü sırada, Gürcistan 2 ton ile dördüncü sırada yer almaktadır. Türkiye'nin tohumluk patates ihracatının da yakın komşu ülkelerle gerçekleştiği görülmektedir.

Şekil 21. Türkiye'nin Tohumluk Patateste Potansiyel İhracat Pazarları

Kaynak: ITC, Export Potential Map, 2021

Türkiye'nin 070110 tohumluk patates ihracatı için en büyük potansiyele sahip pazarlar Mısır, Cezayir ve Özbekistan'dır. Türkiye 2019 yılında en çok ihracatını Azerbaycan'a yaparak beklenen ihracat potansiyelinin üzerine çıkmıştır. Türkiye'nin ihracatını arttırabilmesi için daha çok potansiyeli olan Mısır, Cezayir ve Özbekistan gibi ülkelere de yönelmesi gerekmektedir. Bu ülkelerin Türkiye'ye olan yakınlıkları değerlendirilerek var olan ihracat potansiyelleri avantaja daha kolay çevrilebilmektedir. Bu ülkelerde bulunan pazarların mutlaka detaylı araştırılması hem tohumluk patateste hem de patates ihracatında değerlendirilmesi gerekmektedir.

3.4. Ege Bölgesi'nin İhracat İstatistikleri

İl bazlı oluşturulan ihracat istatistikleri, Türkiye genelinde elde edilen ihracat istatistiklerine göre çok sağlıklı veriler içermemektedir. Bunun nedeni üretilen ürünlerin farklı yerlerde üretilip, farklı bir ilin gümrüğünden çıkış yapılabilmesidir. Bu durumda da üretilen ürünün ihracat kaydı farklı bir İl'de yapılmış olarak yazılmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda Ege İhracatçı Birlikleri'nden İzmir İl'i için alınan ihracat istatistiği aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 5. İzmir İl'inin Son 5 Yılda İhracat Yaptığı Ülkeler (USD)

	2015	2016	2017	2018	2019
AVUSTURYA		28.197,45			
AZERBAYCAN-NAHÇIVAN	1.328,25				
GÜRCİSTAN		10.736,43			
IRAK	5.808,24				
KATAR			156.000,00		12.515,00
POLONYA		42.301,62			
SURİYE				279.530,23	444.395,63
ÇEKYA		12.300,44			

Kaynak: EİB, 2021

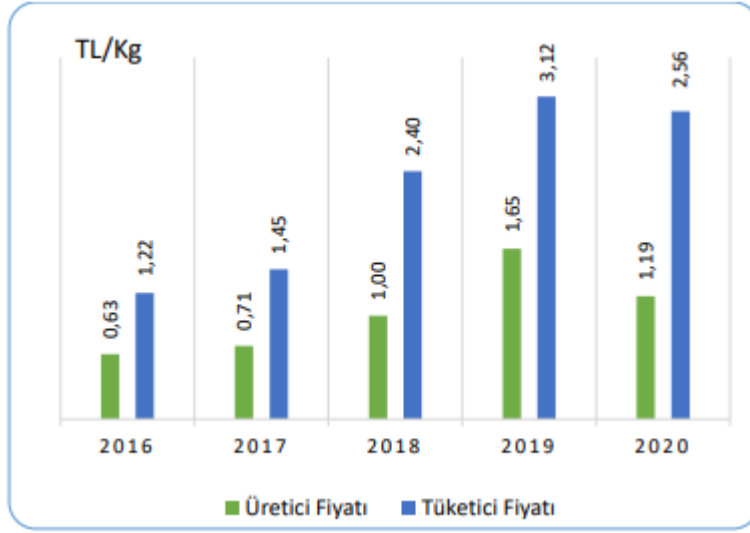
İzmir'den ihracatı yapılan patates ürününün son beş yıllık ihracat istatistiği incelendiğinde son iki yılda özellikle Suriye'ye ihracat yapıldığı görülmektedir. Yıllar içinde ihracat yapılan ülkeler değişkenlik göstermektedir.

4. Türkiye Patates Fiyatları, Girdi Partileri ve Devlet Destekleri

4.1. Türkiye Patates Fiyatları ve Girdi Pariteleri

Türkiye’de patates, üretici ve tüketici fiyatı en fazla dalgalanma gösteren ürünlerin başın gelmektedir. Patatesin üretim kararında bir önceki yılın fiyatları önemli rol oynamaktadır.

Şekil 22. Türkiye Ortalama Patates Fiyatları (TL/kg)

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı, Patates, Ocak-2021, Tarım Ürünleri Piyasa Raporu

2020 yılı ortalama 1,19 TL/kg olan üretici fiyatı bir önceki yıla göre yaklaşık %28 azalmıştır. 2020 Aralık ayında 1,04TL/kg olan üretici fiyatı; bir önceki yılın aynı ayına göre de %10 azalış, bir önceki aya göre %4 artış göstermiştir.2020 yılında ortalama 2,56 TL/kg olan tüketici fiyatı; bir önceki yıla göre %18,1 azalmıştır. 2020 Aralık ayında 2,34TL/kg olan tüketici fiyatı; bir önceki yılın aynı ayına göre %13,1 bir önceki aya göre de %9,5 artış göstermiştir.

4.2. Sektöre Dair Verilen Desteklemeler

Türkiye’de tarımsal destekler zaman içinde değişkenlik gösterse de çiftçinin ihtiyacı doğrultusunda iyileştirmeler yapılmaya devam etmektedir. Tarım ürünleri içerisinde yer alan patates üreticisinin yıl içinde alabileceği bazı destekler bulunmaktadır. Çiftçi Kayıt Sistemi’ne (ÇKS) kaydolun üreticilere mazot ve gübre desteği, organik tarım desteği, sertifikalı patates tohumu desteği, katı organik veya organomineral gübre desteği, sertifikalı tohum satış desteği gibi 5 kalemde destek verilmektedir.

Tablo 6. Tarımsal Destekler

ÜRÜNLER	MAZOT (TL/da)	GÜBRE (TL/da)	TOPLAM DESTEK (TL/da)
Buğday, Arpa, Çavdar, Yulaf, Triticale	19,00	8,00	27,00
Çeltik, Kütlü Pamuk	62,00	4,00	66,00
Nohut, Kuru Fasulye, Mercimek	22,00	4,00	26,00
Patates	27,00	4,00	31,00
Yağlık Ayçiçeği, Soya	26,00	4,00	30,00
Dane Mısır	25,00	4,00	29,00
Kuru Soğan, Kanola, Aspir, Yaş Çay, Fındık, Yem Bitkileri	17,00	4,00	21,00
Zeytin	15,00	4,00	19,00
Diğer Ürünler	15,00	4,00	19,00
Nadas	8,00		8,00

Toprak Analizi Desteği (TL/Numune)	40 TL
Katı Organik-Organomineral Gübre Desteği (TL/da)	10 TL

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı, Şubat 2021

Desteklemelerden, Çiftçi Kayıt Sistemi’nde (ÇKS) özlük, ürün, arazi bilgileri kayıtlı olan ve belirlenen havzalarda yer alan, arazilerde desteklemeye esas ürünleri ürettiği Tarım ve Orman Bakanlığı il ve ilçe müdürlüklerince tespit edilen ve belirlenecek yasal süre içinde destekleme başvurularını yapan kamu kurum ve kuruluşları hariç gerçek ve tüzel kişiler yararlanabilmektedir.

Tarımsal desteklerde alan bazlı mazot, gübre ve toprak analizine verilen desteklerde , patates üretimi için 2020 yılı itibari ile, 27,00 TL/da mazot desteği, dekar başına da 4,00 TL/da gübre desteği verilmektedir. Patates organik tarım desteğinde ve iyi tarım uygulamalarında ikinci kategoride olup, organik tarım desteği için bireysel sertifikada 40 TL/da, grup sertifikasında 20 TL/da verilmektedir. Patates siğili görülen alanlarda gerekli şartları sağlayan çiftçilere ise aynı parselde üç yılda bir defa ödenmek üzere dekara 110 TL destek 2019 yılından itibaren başlamıştır.

Şekil 23. Türkiye Patates Girdi Pariteleri

	2016	2017	2018	2019	2020
Patates Fiyatı (TL/kg)	0,65	0,74	1,00	1,65	1,19
Patates Fiyatı + Destek (TL/kg)	0,68	2,10	1,03	1,66	1,23
Gübre Fiyatı (TL/kg) (a. sülfat)	0,64	0,71	1,01	1,22	1,24
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	4,69	5,78	6,43	6,07
Tohumluk Fiyatı (TL/kg) ¹	3,20	3,20	4,52	4,10	2,9
1 kg Patates ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Patates/Gübre	1,02	1,04	0,99	1,35	0,96
Patates + destek/Gübre	1,06	2,96	1,02	1,36	0,99
Patates/Mazot	0,17	0,16	0,17	0,26	0,20
Patates + destek/Mazot	0,18	0,45	0,18	0,26	0,20
Patates/Tohum	0,20	0,23	0,22	0,40	0,41
Patates + destek/Tohum	0,21	0,66	0,23	0,40	0,42

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı, Patates, Ocak-2021, Tarım Ürünleri Piyasa Raporu

2020 yılında, ortalama patates üretici fiyatı bir önceki yıla göre %28 azalma göstermiştir. Gübre fiyatlarında ise değişim olamamıştır. Mazot fiyatında da %5,6 azalma olmuştur. Pariteye oransal olarak bakıldığında; 2020 yılında bir önceki yıla göre destekler hariç gübre paritesinde %29 ve mazot paritesinde %24 azalma olmuştur. Tohumluk paritesinde ise %0,9 artış olmuştur. Desteklerle birlikte gübre ve mazot paritelerinde sırasıyla %28 ve %23 azalma olurken tohumluk paritesinde %2 artış olmuştur.

Üreticiye yönelik verilen tarım desteklerinin dışında, ihracat yapmak isteyenler için de verilen destekler bulunmaktadır. KOBİ'lere yönelik açılan ihracat destekleri, özellikle markalaşma ve Turquality gibi destek programları, KOBİ özelliğinde olan üreticilere yön gösterici olabilmektedir. Özellikle dış pazara açılma, pazar analizi, üretimde kullanılan hammadde alımı destekleri vb. alanlarda uygun devlet desteği alternatiflerinin belirlenmesi ve başvuru süreçlerinin başlatılması açısından <https://kolaydestek.gov.tr/> internet adresi üzerinden birçok faydalı bilgiye ulaşmak mümkündür. Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanan güncel desteklemelere de <https://ticaret.gov.tr/destekler/ihracat-destekleri> internet adresi üzerinden ulaşılabilir.

5. Sektörel Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Genel Değerlendirme

Türkiye'de patates sektörü üretici ve tüketici fiyatlarının en fazla dalgalanma gösterdiği ürünlerin başında gelmektedir. Belirli dönemlerde pazara arz edilen ürün miktarı artmakta, fiyatlarda o dönem için düşmelere yol açmakta; sonraki dönemde ise arzın azaldığı dönemlerde de var olan talebi karşılayamayan arz sonucunda da fiyatlar yükselmektedir. Ülkemizde bir önceki yılın ürün fiyatına göre takip eden yılda talebe göre değişkenlik göstermekte olup bu nedenle de üretim ve fiyatlarda dalgalanmalar meydana gelmektedir.

2020 yılında ilkim şartların nedeniyle Adana, Hatay ve Ödemiş'te yapılacak olan patates hasatları aynı döneme denk gelmiştir ve patates arzında artış olmuştur. Altınhisar gibi erkenci patates hasatlarının başlaması da aynı döneme denk gelmiştir ve artan arz artışının fazlası olmuştur. Patatesin piyasada bir anda fazla olmasının nedeniyle patates fiyatları düşerek maliyetlerinin altında kalmıştır. Covid-19 sürecinin de bu zamana denk gelmesi ile salgından dolayı birçok işletmenin ve okulların kapalı olması nedeniyle tüketilecek olan patatesin taleplerinde de azalma olmuştur ve patates fiyatlarının daha da düşmesine neden olmuştur. Buna benzer durumlar üst üste geldiğinde patates üreticileri maliyetlerinin altında kazançlar sağladıkları zaman mağdur olmaktadır. Mağdur olan üretici kazanç sağlayamadığı için bir sonraki sene patates üretimi yerine daha çok kazanç sağlayabileceğini düşündüğü başka tarımsal ürünlere yönelebilmektedir. Bu durumun önüne geçebilmek ve üreticinin üretimde devamlılığını sağlayarak mağdur olmasını engellemek için tarımsal alanda planlı tarımın yapılabilmesi çok önemli hale gelmektedir. Tarımsal alanda, sorunun temelinde üretimdeki plansızlık ve tarım piyasalarındaki başıboşluk da yer almaktadır. Devlet verdiği tarım desteği

ile üretimi planlayabilir, yaşanacak anlık sorunlarda da piyasayı düzenleyici önlemler alabilir ve aşırı fiyat artışını veya düşüşünü önleyebilir. Doğru politikalarla üreticinin para kazandığı, tüketicinin uygun fiyata patates tükettiği, biraz destekle ihracat yapılabilir istikrarlı bir yapı kurulması gerekmektedir. Aksi halde kısa vadelerle yapılan uygulamalar üretime ve üreticiye çok büyük zararlar verebilmektedir. Yapılan ithalatlarla da ürünün fiyatının düşürülmesi ilerleyen zamanlarda yurtiçinde üretimin azalmasına hatta bitmesine neden olabilmektedir. Bu durumda da ülke içindeki üretim yetersiz olduğu için daha fazla ithalat yapılması gerekecektir. Tarımsal ürünlerin ihracatında ise karşılaşılan en önemli sorunlardan biri dış piyasanın istediği özelliklerde ve sürekli ürünün temin edilememesidir. Bu nedenle üretim, dış pazarların istediği kalitede ve standartlarda yeterli miktarda ve sürekli olacak şekilde planlanmalıdır. Taze patates ihracatının yerine, katma değeri yüksek olan dondurulmuş ve işlenmiş ürünlerin ihracatının yapılması için teşvik edilmesi ve yönlendirilmesi bu gibi sorunların da önüne geçebilmektedir.

Türkiye’de sağlıklı patates tohumluğu üretimi henüz tam sağlanamamaktadır. Ülkede kullanılan sertifikalı tohumluğun tamamına yakını anaç veya orijinal kademedeki ithal edilen tohumlukların yurtiçinde çoğaltılması ile üretilmektedir. Bu durum sertifikalı tohumluk fiyatlarının yüksek olmasının yanında, üreticilerin tohumluk ihtiyacının çok altında sertifikalı tohumluk üretimine neden olmaktadır. Bu nedenle de birçok üretici tohumluk niteliği olmayan patates yumrularını tohumluk olarak kullanmak zorunda kalmaktadır. Bunun sonucunda da üretimde verim azalmaları olmakta ve üründe hastalık olasılığı gittikçe artmaktadır. Verimli üretim yapılabilmesi için de patates tohumluğunun da mutlaka devlet tarafından teşvik edilmesi gerekmektedir

KAYNAKLAR

ITC Export Potential Map, (Erişim: Şubat 2021)

[“https://exportpotential.intracen.org/”](https://exportpotential.intracen.org/)

ITC, Export Potential Map, (Erişim: Şubat 2021)

[“https://www.trademap.org/”](https://www.trademap.org/)

Ege İhracatçılar Birliği (2021), “EİB Resmi İhracat Raporu”.

T.C Tarım ve Orman Bakanlığı, “Patates, Ocak-2021, Tarım Ürünleri Piyasa Raporu”

T.C Tarım ve Orman Bakanlığı, “Ürün Masalları Patates Bülteni, Ocak 2021, Sayı:13”

T.C Tarım ve Orman Bakanlığı, “Ürün Masalları Patates Bülteni, Şubat 2020, Sayı:3”

T.C Tarım ve Orman Bakanlığı, “Ürün Masalları Patates Bülteni, Aralık 2020, Sayı:12”

T.C Tarım ve Orman Bakanlığı, “Patates Ürün Raporu 2020”

TUIK, Türkiye İstatistik Kurumu. (Erişim: Şubat 2021)

FAO, FAOSTAT, Food and Agriculture Organization, (Erişim: Şubat 2021)

[“http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC”](http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC)